

Šmajdova vila / Kavarna Triglav / Knjižnica A. T. Linhart

Oglas o odprtju odvetniške pisarne

Vir: Domoljub, 28. 3. 1933

Albin Šmajd (Kranj, 25. 2. 1904 – Ljubljana, 1946). Slovenski pravnik in politik. Pravo je študiral na ljubljanski PF, kjer je 1929 tudi doktoriral in nato postal odvetnik v Radovljici. Politično je deloval v SLS, bil med drugim glavni tajnik Delavske zveze, tajnik glavnega odbora Jugoslovanske radikalne zajednice (JRZ) in od 1938 poslanec JRZ. Po okupaciji Gorenjske 1941 je bil nekaj časa zaprt, nato se je umaknil v Ljubljano in tu postal gonilna sila protirevolucionarnega tabora. V vodstvu Slovenske legije je odgovarjal za obveščevalno službo in istočasno vzdrževal zvezo s četniškim komandantom K. Novakom. Sodeloval je pri organizaciji vaških straž ter decembra 1942 pri t.i. božičnih racijah v Ljubljani. Poleti 1943 je s posredovanjem L. Udeta poskušal doseči sporazum z OF. Po kapitulaciji Italije 1943 je bil med organizatorji Slovenskega domobranstva. Pozneje je deloval v ilegali ter 1944 skušal organizirati nove četniške odrede; aprila 1944 ga je aretiral gestapo in poslal v konfinacijo v Avstrijo. Po vrnitvi v Ljubljano je bil med glavnimi organizatorji Narodnega odbora za Slovenijo. Ob koncu vojne je odšel na Koroško in nato v Italijo; februarja 1946 so ga v Trstu ugrabili pripadniki slovenske tajne službe, ga prepeljali v Ljubljano in usmrtili. / Vir: wikipedia

Albin Šmajd, Radovljica – pravnik in politik, 1904-1946
Vir: wikipedia

Okraj Radovljica

Št. Občine	Število upravičencev	Votilo je	JRZ dr. Šmajd	Maček dr. Stanovnik	Olip	Skupaj	Ljotič Kržišnik
1. Begunje	301	218	172	1	44	45	1
2. Bled	707	487	834	16	111	127	28
3. Boh. Bistrica	702	543	888	128	25	153	2
4. Brezje (2)	503	369	270	11	79	90	—
5. Breznica	497	392	215	25	150	175	2
6. Dovje-Mojstrana	404	298	166	43	89	132	—
7. Gorje (2)	1008	740	437	145	157	802	1
8. Jesenice (4)	2416	1707	908	350	527	877	12
9. Kamna gorica	195	164	145	1	18	19	—
10. Koroška Bela (2)	1341	984	299	443	225	668	17
11. Kranjska gora	501	328	268	20	38	56	4
12. Kropa	174	156	148	5	3	8	—
13. Lesce	827	240	67	3	169	172	1
14. Ovsišje	825	230	145	20	62	82	3
15. Radovljica	815	403	332	2	55	57	19
16. Rateče-Pianica	199	168	129	4	35	39	—
17. Ribno (2)	459	365	303	16	46	62	—
18. Srednja vas (2)	860	632	459	108	91	199	4
Skupaj:	11434	8549	5194	1341	1922	3263	92

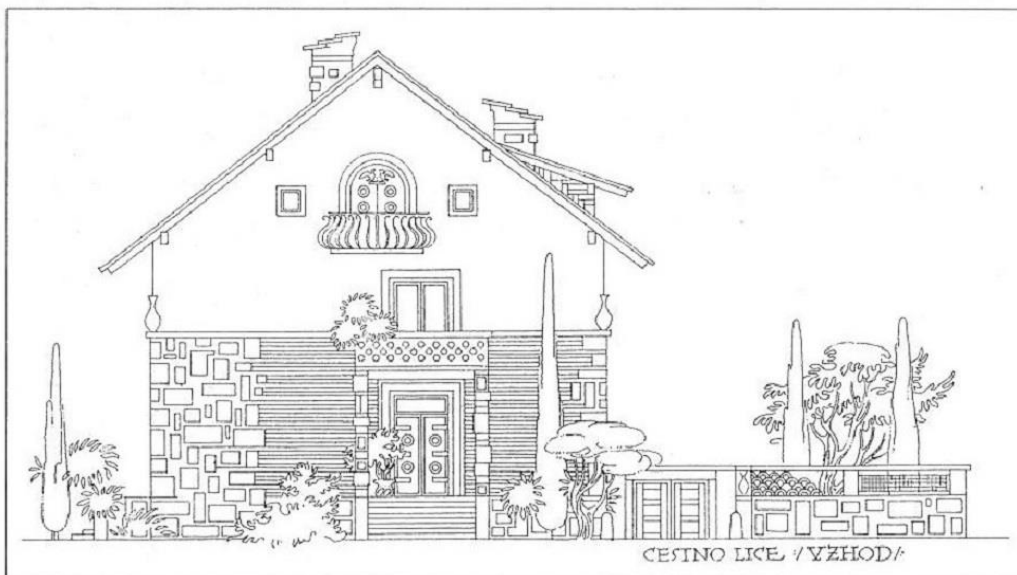
Volitve v okraju Radovljica
Vir: Domoljub, 14. 12. 1938

Hišo, v kateri je danes Knjižnica A. T. Linharta, je dal zgraditi radovljiški odvetnik dr. Albin Šmajd (Kranj, 25. 2. 1904 – Ljubljana, 1946), zato se je med starejšimi Radovljičani še dandanes drži ime Šmajdova vila. Zemljišče, na katerem stoji hiša, je odvetnik Šmajd dne 27. 3. 1939 odkupil od ljubljanske stolne proštije. Hišo so pričeli graditi že istega leta in jo dokončali v letu 1940.

Načrte zanjo je narisal arhitekt Danilo Fürst, roj. v Mariboru 6. 4. 1912, Plečnikov učenec (diplomiral l. 1935) in po informacijah g. Zvonka Savnika tudi projektant sosednje Šarčeve vile v Radovljici in Kulturnega doma na Bledu. Ker je arhitekt Fürst hišo projektiral komaj štiri leta po zaključku šolanja pri mojstru Plečniku, nosi stavba značilen »plečnikovski« pridih. Le-ta je še posebej viden pri lepo izdelanih vhodnih vratih z letnicama 1939 in 1940. Kljuka na omenjenih vratih je okrašena s Šmajdovim monogramom, celotna hiša pa s skladnim stavbnim okrasjem iz klesanega kamna, lesa in opek.

Vir: Knjižnice po 2. svetovni vojni

Fürstov načrt Šmajdove vile
Vir: Avguštinov zbornik

Gradnja Šmajdove vile, november 1939
Vir: arhiv Denis Ozmec

Šmajdova vila, 1940
Vir: Avguštinov zbornik

Ob nemški okupaciji Gorenjske 1941 je bil lastnik Albin Šmajd kot visok politik SLS zaprt, nato pa se je umaknil v Ljubljano, kjer je postal eden od vodij protirevolucionarnega tabora. Hiša s pripadajočim zemljiščem je bila na podlagi uredb šefa nemške civilne uprave za zasedena območja na področju Koroške in Kranjske, izdanih 24. 4. 1941 in 8. 5. 1941 na Bledu, zaplenjena. Dne 5. 12. 1941 je bila vpisana v Zemljiško knjigo kot lastnina Državnega okrožja Koroška (*Reichsgau Kärnten*) in dana na razpolago pooblaščenca *Reichsführerja* SS, državnemu komisarju za utrjevanje nemštva. Na podlagi kupne pogodbe, izdane v Celovcu, dne 2. 9. 1942, in na Bledu, dne 1. 10. 1942, je dne 9. 10. 1942 stavba prešla v last NSDAP (Nacionalsocialistične delavske stranke Nemčije).

Vir: Knjižnice po 2. svetovni vojni

Po nemškem porazu in umiku iz Slovenije je bila dne 19. 11. 1945 lastninska pravica ponovno vknjižena na ime dr. Albina Šmajda. Na podlagi dodatne odločbe z dne 8. 12. 1945 je prišla hiša pod začasno upravo, bila leta 1946 od nove ljudske oblasti zaplenjena, in dne 17. 12. 1946 vknjižena kot lastnina Federativne ljudske republike Jugoslavije. V tem času so A. Šmajda v Trstu ugrabili pripadniki slovenske tajne policije, ga prepeljali v Ljubljano in usmrtili.

Vir: Knjižnice po 2. svetovni vojni

Zaplenjena stanovanja v Radovljici: pod št. 7; Šmajd Albin, Radovljica, Cesta m. Tita 27, enonadstropna hiša.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni

Na podlagi odločbe MLO Radovljica z dne 6. 11. 1948 je bila za Šmajdovo premoženje vknjižena lastninska pravica na ime »Splošno ljudsko premoženje«, stavba z zemljiščem pa dana v upravljanje Mestnemu gostinskemu podjetju v Radovljici. V hiši je od leta 1947 obratovala Restavracija in kavarna Triglav, ki so jo leta 1953 priključili hotelu Grajski dvor.

Vir: Knjižnice po 2. svetovni vojni

Deprivatizacija gostinskih podjetij in ustanavljanje novih družbenih gostinskih lokalov je potekalo podobno kot pri trgovskih podjetjih. Konec leta 1946 je zbor volivcev sklenil, da se v zaplenjeni Šmajdovi vili odpre gostinski lokal. MLO je prevzel vilo v upravljanje in jo v letu 1947 obnovil. Mestno gostinstvo ali **Restavracija in kavarna Triglav** je bila leta 1948 razglašena za najlepši lokal v Sloveniji. Do leta 1950 je delovala v sklopu Mestnega gostinstva, skupaj z gostilno, pekarno in slaščičarno, mesnico in otroško restavracijo. Nato se je osamosvojila, tako da je v letu 1951 znašal njen promet 4.965.996 din, dobiček pa 368.175 din. Leta 1953 so jo priključili Grajskemu dvoru.

Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni

Restavracija in kavarna Triglav, ok. 1950
Vir: arhiv knjižnica A. T. Linhart

Plesišče restavracije Triglav, ok. 1950
Vir: arhiv knjižnica A. T. Linhart

Oglas Kavarne »Triglav«, 1952
Vir: Glas Gorenjske

Pestra komunalna dejavnost v radovljiškem okraju. ... Okrajni ljudski odbor bo v enem mesecu preskrbel radovljiški enoti KNOJ nove prostore in tako pridobil v Grajskem dvoru sobe za turiste, katerih Radovljica sedaj nima. Tudi »Triglav« bo preurejen in bo že prihodnje leto služil gostom. ...

Vir: Glas Gorenjske, 8. 8. 1953

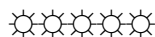
Prenehanje delovanja kavarne Triglav. V »Grajskem dvoru« je imel namreč svoje poslovne prostore Projektivni biro Radovljica. Pred kratkim pa se je le-ta preselil v nove dodeljene mu prostore oziroma v kavarno »Triglav«, ki je tako prenehala s poslovanjem.

Vprašanje je, ali je ta rešitev turistične in gostinske problematike umestna ali ne pomeni le prehod »z dežja pod kap«. Še taki argumenti, da je bila restavracija »Triglav« skoraj vedno pasivna, ne morejo izpodbiti dejstva, da ne smemo zmanjševati število gostinskih obratov. Saj vendar težimo za čim večjim številom lepo in sodobno urejenih gostišč, še prav posebno v turističnih središčih.

Vir: Glas Gorenjske, 11. 6. 1955

V zvezi s tem nameravamo v Radovljici v »Triglavu« odpreti ljudsko restavracijo, kjer naj bi uslužbenci in delavci dobili ceneno prehrano. Seveda bodo morala prispevati svoj delež tudi podjetja in komuna.

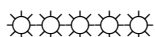
Vir: Glas Gorenjske, 3. 9. 1955

Kasneje je restavracijo v upravljanje prevzel g. Mandelc in Kavarna Triglav je postala med drugim tudi baza radovljiških rokometašev

Ekipa RK Radovljica, 1968/69
Vir: Marjan Avgustinčič

Na podlagi kupne pogodbe z dne 6. 5. 1971 je bila dne 1. 7. 1971 namesto Mestnega gostinskega podjetja Radovljica kot lastnica stavbe (*parc. št. 286/8, k. o. Radovljica*) in pripadajočega zemljišča (*parc. št. 286/1, k. o. Radovljica*) vknjižena Občina Radovljica. Knjižnica A. T. Linhartu se je v hišo preselila januarja 1972 iz radovljiške graščine, leta 1989 pa je bil po načrtih arhitekta Marka Smrekarja k obstoječi stavbi dograjen moderen prizidek, ki je po dobrem desetletju razširjenega obratovanja že postal premajhen.

Vir: Knjižnice po 2. svetovni vojni

Knjižnica v novih prostorih. V sredo dopoldne so v prenovljenih prostorih nekdanje restavracije Triglav v Radovljici odprli matično knjižnico radovljiške občine. Njeni prostori so bili doslej v stavbi radovljiške graščine. Knjižnica ima ime po Antonu Tomažu Linhartu, odprl pa jo je predsednik sveta knjižnice Miran Kenda.

V sodobno opremljenih prostorih (prenovitvena dela je opravilo podjetje Gorenjc) je sedaj velika izbira knjig za odrasle, razen tega pa imajo tudi oddelek za potujočo knjižnico. V prihodnje pa nameravajo preurediti tudi prvo nadstropje stavbe, kjer je predvidena čitalnica. Razen tega pa bodo v stavbi uredili tudi prostore za druge kulturne ustanove.

Da je osrednja knjižnica radovljiške občine končno dobila ustrezne prostore, je velika zasluga občinske skupščine, kulturne skupnosti in kolektiva knjižnice. Sredine otvoritve so se udeležili predstavniki kulturnih ustanov, družbenopolitičnih organizacij, občinske skupščine, gorenjski knjižničarji in predstavniki republiškega bibliotekarskega društva.

Vir: Glas, 22. 1. 1972

Računalniška obdelava: Kopirnica Sodja

Zdaj je v radovljiški občini poleg knjižnice v Lescah najbolj urejena osrednja knjižnica v Radovljici. / Foto: F. Perdan

Vir: Glas, 9. 2. 1972

.....

Popolni viri:

Vir: Knjižnice po 2. svetovni vojni (avtorica Božena Kolman Finžgar); v Radovljiškem zborniku 2000 / Med Jelovico in Karavankami (založnik Občina Radovljica)

Vir: Vir: Radovljica v letih po 2. svetovni vojni (avtorica Nada Holynski); v Radovljiškem zborniku 1992 (izdala Skupščina občine Radovljica)

.....

Sestavil: Goran Lavrenčak – DAR

Prvič objavljeno: 31. 03. 2017

glavrencak@gmail.com